

AZ 1950—53. ÉVI BAKONYI BARLANGI ÁSATÁSOK ŐSLÉNYTANI EREDMÉNYEI

Írta: VARRÓK SAROLTA

ROSKA M. professzor 1950—53. évi bakonyi ásatásai folyamán több barlang holocén-pleisztocén rétegsorából került elő őslénytani anyag, amelynek feldolgozása az alábbi határozásokat eredményezte.

A) A bakonybéli Szárazgerence (Pörgölhegy)-barlang gerinces- maradványai

Az őslénytani szempontból legértékesebb anyag a barlang előrészének 1950—53-ig tartó ásatásából került elő, különösen a pleisztocén rétegsor felső vörösbarna rétegéből. A barlang szelvénye 1 holocén és 4 pleisztocén réteget harántolt. Ezek őslénytani anyaga a következő faunákat szolgáltatta.

I. H o l o c é n

Alig 20 cm-es fekete erdei humuszréteg borítja a barlang pleisztocén rétegsorát. Az innen kikerült csontmaradványok az alábbi fajokhoz tartoznak:

1. *Pelobates fuscus* LAURENTI — 2 medencecsont
2. *Bufo bufo* (LINNÉ) — 45 db
3. *Bufo viridis* (LAURENTI) — 2 db
4. *Rana temporaria* LINNÉ — 2 db
5. *Tetrao urogallus* LINNÉ — 2 db
- 6-7. *Aves* indet. I—II. — 3 db
8. *Talpa europaea* LINNÉ — 16 db
9. *Erinaceus roumanicus* BARRETT—HAMILTON — 11 db
10. *Citellus citellus* (LINNÉ) — 3 db
11. *Glis glis* (LINNÉ) — 13 db
12. *Cricetus cricetus* (LINNÉ) — 6 db
13. *Arvicola scherman* (SHAW) — 26 db
14. *Microtina* indet. — 1 db
15. *Apodemus* sp. indet. — 3 db
16. *Rattus* sp. indet. — 1 db
17. *Muridae* indet. — 17 db
18. *Spalax* sp. indet. — 9 db
19. *Lepus europaeus* PALLAS 4 db
20. *Canis lupus* LINNÉ — 1 db
21. *Vulpes vulpes crucigera* (BECHSTEIN) — 3 db
22. *Martes* sp. — 1 mandibula

23. *Meles meles* (LINNÉ) — 88 db
24. *Felis ferus* SCHREBER — 1 db
25. *Felis catus* LINNÉ — 5 db
26. *Sus scrofa* LINNÉ — 1 db
27. *Cervus elaphus* LINNÉ — 1 db
28. *Capreolus capreolus* (LINNÉ) — 1 db

A fauna leggyakoribb alakja a borz; járatai a rétegsort több helyen átjárják. Kísérő faunája semmi különösebb jellegzetességet nem mutat; a farkastól eltekintve a környék mai faunáját adja.

II. Vörösbarna barlangi agyag

A rétegsor pleisztocén sorozatának legfelső tagja mészkőtörmelékes, vörösbarna barlangi agyag, mely régészetiileg és őslénytanilag a barlang leggazdagabb leletanyagát szolgáltatta. Az őslénytani anyag az alábbi fajok között oszlik meg:

1. *Pelobates fuscus* LAURENTI — 1 humerus
2. *Bufo bufo* (LINNÉ) — 5 urostylus, 7 scapula, 96 humerus, 21 antibrachium, 51 pelvis, 7 femur, 19 crus, 3 protarsus — 209 db.
3. *Bufo viridis* (LAURENTI) — 4 humerus, 4 crus, 1 pelvis — 9 db.
4. *Rana temporaria* LINNÉ — 1 urostylus, 14 humerus, 1 crus, 1 pelvis, — 17 db.
5. ? *Rana agilis* LINNÉ — 1 humerus, 3 crus — 4 db.
6. *Tetrao urogallus* LINNÉ — 4 humerus, 2 coracoid, 1 scapula, 1 ulna, 1 tibio-tarsus, 1 tarso-metatarsus — 10 db.
7. *Tetrao tetrix* (LINNÉ) — 1 humerus, 1 coracoid — 2 db.
8. *Lagopus* sp. — 1 coracoid.
9. *Turdus* sp. — 1 humerus.
10. *Corvus* sp. — 1 humerus.
11. *Erinaceus europaeus* LINNÉ — 3 mandibula, 2 humerus, 3 ulna, 2 femur, 2 tibia — 12 db.
12. *Talpa europaea* LINNÉ — 3 mandibula, 3 scapula, 2 humerus, 3 radius, 1 ulna, 4 femur, 4 tibia — 20 db.
13. *Myotis myotis* (LINNÉ) — 1 mandibula.
14. *Chiroptera* indet. — 1 ulna.
15. *Citellus citellus* (LINNÉ) — 1 humerus, 1 ulna, 1 femur — 3 db.
16. *Spalax* sp. — 2 I., 3 ulna — 5 db.
17. *Cricetus cricetus* (LINNÉ) — 1 mandibula, 18 I., 1 humerus, 1 ulna, 2 femur — 24 db.
18. *Microtus cf. arvalis* PALLAS — 1 mandibula, 4 I. — 5 db.
19. *Microtinae* indet. — 1 I., 1 humerus, 3 femur, 4 tibia — 9 db.
20. *Arvicola* sp. — 1 mandibula (csak M₂-vel), 22 I., 4 humerus, 3 ulna, 1 pelvis, 2 femur, 3 tibia — 36 db.
21. *Lepus* sp. — 1 mandibula.
22. *Canis lupus spelaeus* GOLDFUSS — 1 mandibula, 3 C-töredék, 1 metapodium, 1 astragalus, 2 phalanx I. — 8 db.
23. *Vulpes vulpes* (LINNÉ) — mandibula (juv.), 1 C-töredék, 1 humerus, 2 radius — 5 db.
24. *Ursus spelaeus* ROSENMÜLLER — 1 I., 2 M-töredék, 5 C., 1 radius, 2 phalanx II. — 11 db.
25. *Ursus arctos* LINNÉ — 1 I., 1 metapodium — 2 db. — Kistermetű állat.
26. *Martes cf. martes* (LINNÉ) — 1 humerus, 1 metapodium — 2 db.
27. *Mustela erminea* LINNÉ — 1 femur-töredék.
28. *Putorius* sp. — 1 humerus, 1 calcaneus — 2 db.
29. *Meles meles* (LINNÉ) — 21 koponya-töredék, 45 mandibula, 38 C., 14 csigolya, 2 episternum, 12 scapula, 32 humerus, 31 radius, 24 ulna, 1 peniscont, 10 pelvis, 22 femur, 29 tibia, 5 fibula, 11 calcaneus, 74 metapodium, 16 phalanx — 387 db.

30. *Felis ferus* SCHREBER — 2 mandibula, 1 C., 4 humerus, 2 radius, 2 medence, 2 femur, 3 tibia, 7 metapodium, 3 phalanx — 26 db. — Az egyik állkapocs-töredék, két humerus, 1 tibia és egy radius-töredék a többi maradvány átlagos méreteivel szemben jóval meghaladja a legerősebb mai vadmacskák méreteit (P_3-M_1 : 24,2 mm; M_1 : 9,7 mm); ebben GAÁL I. bajóti *Felis silvestris* n. var.-ára (3) emlékezett. Ugyanilyen maradványokat írt le SCHMERLING már 1833-ban a belga barlangi pleisztocénből *Cattus magna* néven (P_3-M_1 : 23 mm). Az utóbbi időben HELBING ezeknél jóval nagyobb példányokat ismertetett (5), a schaffhauseni felső-pleisztocénből (P_3-M_1 : 26,0 mm; M_1 : 10,2 mm), DEGERBÖL pedig a dániai felsőnegyedkorból, *Felis catus magna* SCHMERLING néven. Idősebb rétegekből eddig csak Senéze-ből említ SCHAUB *Asinus* sp. ind.-ot. Annak a kérdésnek eldöntésére, vajjon a méretkülönbségek nemi kétalakúságot vagy rendszertani eltérést jelentenek-e, az eddig ismert anyag túl hiányos.

31. *Lynx lynx* (LINNÉ) — 2 mandibula, egy C, 1 humerus, 1 ulna, 1 pelvis, 2 metapodium, 2 phalanx — 9 db. Az esetleg egyetlen állattól származó hiúzmaradványok a mai svédországi erős példányok méreteit meghaladó példánytól származnak, melynek legfontosabb jellege nem hiúzszerű (magas, rövid), hanem az alsó pleisztocén-kori (szicíliai) *Lynx lynx strandi* KORMOS-ra emlékeztető, primitív P_3 -felépítése. Az összehasonlításhoz felhasznált, Pálffy-barlangból származó hiúz-állkapocs középen áll a bakonyi és a mai alak között.

32. *Coelodonta antiquitatis* (BLUMENBACH) — egy carpalis csont.

33. *Equus* sp. — 1 pisiforme.

34. *Asinus hydruntinus* (REGALIA) — egy M^3 , egy I. az M^3 alapján jól meghatározható faj a magyar pleisztocénből eddig Varbórol, Csákvárról, Subalyukból és Ponorohábról került elő; akárcsak Európa más részein, itt is mindenütt würm I.-stadiálisból, melyet moustieri kultúra kísér. A legújabb vizsgálatok adatai szerint (BÖKÖNYI S.) a magyar neolitikban újra fellép egy *hydruntinus*-szerű számarfaj.

35. *Cervus elaphus* ssp. — 17 agancstöredék, 1 humerus, 1 femur, 1 calcaneus — 20 db.

36. *Rangifer tarandus* (LINNÉ) — egy M^3 , egy phalanx I.

37. *Megaloceros* sp. — 1 M_3 , 1 metapodium-töredék, 1 cuboideum, 1 phalanx II. (díszített).

38. *Capreolus capreolus* (LINNÉ) — 2 agancs, 2 metapodium-töredék, 2 astragalus, 1 phalanx — 7 db.

39. *Ovibos pallantis* (H. SMITH) — 1 astragalus, 1 phalanx I. — Kis méretei alapján nem azonosítható a «kistermetű» őstuloktehennel, viszont teljesen egyezik a példmatulokkal.

Tekintettel arra, hogy a 39 tagú fauna összetételében a következő két réteg faunájától egyetlen lényeges pontban sem tér el, faunisztikai kiértékelésüket együtt adjuk.

III. Szürke réteg

A fekvő rétegből élesen el nem határolható szürke, helyenként homokos rétegből 18 gerincesfajt sikerült meghatározni, ezek:

1. *Bufo bufo* (LINNÉ) — 2 humerus.
2. *Rana agilis* LINNÉ — 1 crus.
3. *Tetrao urogallus* LINNÉ — 1 scapula, 1 tarsometatarsus — 2 db.
4. *Spalax* sp. — egy I.
5. *Cricetiscus* cf. *songorus* (PALLAS) — 1 radius.
6. *Arvicola* sp. — 1 mandibula-töredék, 11 I. — 12 db.
7. *Lepus* sp. — 1 mandibula-töredék.
8. *Canis lupus* ssp. — 1 metapodium.
9. *Vulpes vulpes* (LINNÉ) — 1 mandibula, 1 metapodium, 1 phalanx — 3 db.
10. *Ursus spelaeus* ROSENMÜLLER — 3 C. egy I — 4 db.
11. *Ursus arctos* LINNÉ — M^2 .
12. *Meles meles* (LINNÉ) — 1 mandibula-töredék, egy C., 1 humerus, 1 ulna (juv.), 2 tibia, 1 fibula, 4 metapodium — 10 db.
13. *Felis ferus* SCHREBER — 1 metapodium.

14. *Sus scrofa* LINNÉ — 1 maxilla-töredék, alsó M — 2 db.
15. *Cervus elaphus* LINNÉ — 1 metapodium.
16. *Cervus cf. maral* OGILBY — felső M.
17. *Rangifer «tarandus»* (LINNÉ) — egy M₃, 1 mandibula-töredék, 1 humerus, 1 medence — 4 db.
18. *Capreolus capreolus* (LINNÉ) — 1 radius.

IV. Sárga réteg

Az ősmaradványokban elég szegény üledék faunája:

1. *Cricetiscus cf. songorus* (PALLAS) — 1 femur.
2. *Canis lupus* ssp. — 1 femur.
3. *Ursus spelaeus* ROSENMÜLLER — egy CD, 2 M — 3 db.
4. *Mammothus primigenius* (BLUMENBACH) — végtagcsonttöredékek — 3 db.
5. *Megaloceros* sp. — 1 metapodium, 1 scapholunare — 2 db.
6. *Rangifer «tarandus»* (LINNÉ) — 1 atlascsigolya.
7. *Bison* sp. — 1 phalanx.

A réteg faunája a föléje települt szürke réteg faunájával együtt a szokásos würm «glaciális» faunák típusát mutatja, legfeljebb a kis barnamedve-típus és főként a vaddisznó fellépése utal arra, hogy itt is határozottan würm I. típusról van szó. De mivel — különösen a sárga réteg faunája — igen kevés fajból áll, csak a további ásatások eredményei alapján lehet a faunákat pontosabban besorolni.

V. Terra-rosszás réteg

A barlang sziklafenekére települt vörös, terra-rosszás rétegből, melyet az ásatás az előtérben eddig csak kis darabon tárt föl, egyelőre az alábbi kis faunát ismerjük:

1. *Tetrao urogallus* LINNÉ — 1 scapula.
2. *Talpa europaea* LINNÉ — 1 humerus.
3. *Canis lupus* ssp. — 1 phalanx.
4. *Vulpes vulpes* (LINNÉ) — 1 phalanx.
5. *Ursus arctos* LINNÉ — egy P₄, 3 CD — 4 db.
6. *Meles meles* (LINNÉ) — 1 mandibula.
7. *Cervus elaphus* LINNÉ — 1 agancstöredék.

Bár a fauna határozottabb következtetésekre kicsisége miatt nem alkalmas, a kimondottan glaciális elemek teljes hiánya alapján mégis nagy valószínűséggel a würm I. elejére tehetjük.

* * *

A barlang würm-szakaszú üledéksorának 4 rétege közül pontosabb faunisztikai és rétegtani kiértékelésre elsősorban a legfelső réteg aránylag gazdag faunája alkalmas. A másik 3 réteg faunája viszont — mivel az előbbivel teljes összhangban van — csak kiegészítésként vehető tekintetbe.

Az egységesen kezelhető fauna teljes bizonyossággal a würm I-be sorolható. Erre utal a mai középeurópai alakok uralkodó szerepe, vaddisznó, őz jelenléte és a jellemző *Asinus hydruntinus* fellépése.

A bakonybéli faunát a Magyar-medencéből előkerült többi (4–12) riss-würm (Süttő) és würm I. faunával (Varbó, Krapina, Csákvár, Uppony, Subalyuk I–II., Ponorhába I–III. és Tata) táblázatban összehasonlítva (l. a 496–498. lapon) megállapíthatjuk annak messzemenő egyezését a würm I-korú faunákkal, ezek között is elsősorban a varbói és subalyuki faunával.

B) A bakonybéli tönkölshegyi sziklaodú

A barlang előterében 1953 augusztusában végzett próbaásatás három, közzétanilag eltérő réteget tárt fel, amelyek a következő faunát szolgáltatták:

Fekete humusz: *Laciniaria* sp., *Bufo bufo* (LINNÉ), *Bufo viridis* (LAURENTI), *Glis glis* (LINNÉ), *Lepus europaeus* PALLAS, *Ursus spelaeus* ROSENMÜLLER, *Meles meles* (LINNÉ), *Felis* (?*ferus* SCHREBER), *Equus caballus* LINNÉ, *Cervus elaphus* LINNÉ.

Barna réteg: *Bufo bufo* LINNÉ, *Arvicola* cf. *amphibius* (LINNÉ), *Coelodonta antiquitatis* (BLUMENBACH), *Cervus elaphus* LINNÉ, *Bos* (*taurus* LINNÉ).

Sárga réteg: *Cochlodina laminata* MONTAGU, *Piscis* sp. indet., *Bufo bufo* (LINNÉ), *Rana* sp., ?*Sorex* sp., *Erinaceus europaeus* LINNÉ, *Erinaceus roumanicus* BARRETT–HAMILTON, *Glis glis* (LINNÉ), *Muridae* indet. I–II., *Clethrionomys glareolus* SCHREBER, *Lepus* sp., *Meles meles* (LINNÉ), *Equus* sp., *Sus scrofa* (? *domestica*) BRISSON, *Cervus elaphus* LINNÉ, *Rangifer* «*tarandus*» (LINNÉ), *Capreolus capreolus* (LINNÉ), *Ovis* seu *Capra* sp.

A felső réteg barlangi medve, a középső réteg gyapjas orrszárvú- és az alsó réteg rénszarvas-maradványai kétségtelenül bizonyítják, hogy a barlangban, száibanálló rétegben felsőjégkori (würm-) maradványokat várhatunk.

A csontok megtartási állapota alapján a fentiekén kívül a würm-anyaghoz kell a *Bufo*-maradványok legnagyobb részét, továbbá egyes *Erinaceus*-, *Arvicola*- és *Capreolus*-leleteket is sorolnunk, ami azt a gyanút ébreszti, hogy a Szárazgerencéhez hasonlóan itt is würm I.-kori maradványokat fogunk a további ásatás során feltárni.

C) Az Odvaskő-barlang

Az 1952-ben végrehajtott próbaásatás során a felső — erősen bolygott — rétegből az *Avis* sp., *Ursus arctos* LINNÉ, *Vulpes vulpes* (LINNÉ), *Sus scrofa* LINNÉ, *Bos taurus* LINNÉ maradványai kerültek elő.

Az alatta következő szürke, homokos agyagréteg *Aves* indet. I–III. *Glis glis* (LINNÉ), *Ursus spelaeus* ROSENMÜLLER, *Vulpes vulpes* (LINNÉ), *Cervus elaphus* LINNÉ, *Sus scrofa* LINNÉ fajokat szolgáltatta.

A következő meszes-fehéres réteg *Chiroptera* indet. és *Sus scrofa* LINNÉ maradványait, a legalsó, sárga réteg pedig *Ursus spelaeus* ROSENMÜLLER és *Martes martes* (LINNÉ) fajokat adta.

	Süttő	Krapina	Varbó	Csákvár	Uppony	Bakonybél	Subalyuk II.	Subalyuk I.	Ponoroháza III.	Ponoroháza II.	Ponoroháza I.	Tata
<i>Sorex araneus</i> L.			+									
<i>Crocidura leucodon</i> (HERMANN)			+									
<i>Crocidura russula</i> (HERMANN)	+											
<i>Crocidura mimula</i> MILLER	+											
<i>Crocidura</i> sp.	+											
<i>Erinaceus (europaeus?)</i>			+			+						
<i>Talpa europaea</i> L.	+		+			+						
<i>Myotis myotis</i> (L.)						+						
<i>Myotis oxygnathus</i> MONTICELLI	+											
<i>Myotis bechsteini</i> KUHLE			+									
<i>Nyctalus</i> sp.	+											
<i>Plecotus auritus</i> L.			+									
<i>Miniopterus schreibersii</i> NATT.	+											
<i>Rhinolophus ferrum equinum</i> SCHREB.	+											
<i>Homo primigenius</i> SCHWALBE		+				M*	M*	+	+	M*	M*	M*
<i>Sciurus vulgaris</i> L.			+					+				
<i>Citellus citellus</i> (= <i>citelloides</i>)			+			+		+				+
<i>Marmota marmota</i> (= <i>primigenius</i>)		+										
<i>Castor fiber</i> L.		+	+									
<i>Glis glis</i> (L.)	+	+	+									
<i>Spalax hungaricus</i> NEHRING			+			+		+				+
<i>Cricetus cricetus</i> (L.)		+	+			+		+				
<i>Cricetiscus songorus</i> PALLAS			+			+						
<i>Microtus arvalis</i> PALLAS (= <i>agrestis</i> L.)	+		+			+		+				+

* Csak moustieri kultúrával képviselt.

	Süttő	Krapina	Varbó	Csákvár	Uppony	Bakonybél	Subalyuk II.	Subalyuk I.	Ponorohába III.	Ponorohába II.	Ponorohába I.	Tata
<i>Microtus oeconomus</i> (PALLAS)			+									
<i>Pitymys subterraneus</i> (SÉL.—LONGCH.)	+											
<i>Arvicola «terrestris»</i> L.			+			+		+				
<i>Clethrionomys glareolus</i> (SCHREB.)			+									
<i>Apodemus sylvaticus</i> (L.)	+		+									
<i>Mus</i> sp.								+				
<i>Alactaga «saliens»</i> GM.			+					+				
<i>Hystrix</i> sp.			+	+								
<i>Ochotona «pusillus»</i> PALL.			+					+				+
<i>Lepus europaeus</i> PALL.			+		?	?	?	+				+
<i>Canis lupus (spelaeus)</i> L.	+	+	+		+	+	+	+	+			+
? <i>Thos</i> sp.								+				
<i>Vulpes vulpes</i> (L.)	+		+			+	+	+	+			
<i>Cuon alpinus</i> (HODGSON)							+					
<i>Ursus spelaeus</i> ROSEN. M.		+	+			+	+	+	+	+	+	
<i>Ursus arctos</i> (= <i>priscus</i> stb.)		+	+	+	?	+	+	+				+
<i>Martes martes</i> (L.)		+	}			+		+	+			
<i>Martes foina</i> (ERXLEBEN)		+										
<i>Mustela erminea</i> L.						+		+				
<i>Mustela nivalis</i> L.			+					+				
<i>Putorius putorius</i> (L.)			+			+						
<i>Putorius eversmanni</i> ssp.								+				
<i>Gulo gulo</i> (L.)								+				
<i>Lutra lutra</i> (L.)		+						sp			+	
<i>Meles meles</i> (L.)			+			+		+			+	

A teljes rétegsorból általában holocén fajok kerültek elő, de a köztük fellépő barlangi medve-maradványok és megtartási állapotuk alapján fosszilis, de közelebbiről meg nem határozható — más csonttöredékek arra utalnak, hogy a még fel nem tárt üledékben pleisztocén lerakódással is számolhatunk.

A barlang végén nyíló folyosó erősen dolomittörmelékes kitöltéséből a következő holocén fajok kerültek ki: *Avis indet.*, *Chiroptera indet.*, *Sciurus vulgaris* LINNÉ, *Glis glis* (LINNÉ), *Cervus elaphus* LINNÉ, *Bos taurus* LINNÉ.

Az odvaskői fulfilke ereszszerű előterében mélyített próbagödör *Bufo* sp., *Aves indet.* I—II., *Chiroptera indet.*, *Glis glis* (LINNÉ), *Apodemus* sp., *Muridae indet.*, *Martes martes* (LINNÉ) és *Cervus elaphus* LINNÉ recens fajok maradványait szolgáltatta.

D) Dudar

Ö r d ö g l i k

A barlang elülső részének vastag holocén kitöltése a következő fajokat szolgáltatta:

I. (Bolygatott) réteg: *Bufo* sp., *Perdix cinerea* LINNÉ, *Homo sapiens* LINNÉ, *Meles meles* (LINNÉ), *Sus scrofa* LINNÉ, *Cervus elaphus* LINNÉ, *Capreolus capreolus* (LINNÉ), *Bos taurus* LINNÉ.

II. réteg: *Homo sapiens* LINNÉ.

III. réteg: *Lepus europaeus* PALLAS, *Sus scrofa* LINNÉ, *Capra* seu *Ovis* sp.

IV. réteg: *Isurus* sp., ? *Anser* sp., *Cricetus cricetus* (LINNÉ), *Sus scrofa* LINNÉ, *Capreolus capreolus* (LINNÉ), *Bos taurus* LINNÉ,

V. réteg: *Perdix cinerea* LINNÉ, *Lepus europaeus* PALLAS, *Cervus elaphus* LINNÉ, ? *Capra* sp.

VI. réteg: *Homo sapiens* LINNÉ, *Cervus elaphus* LINNÉ, ? *Capra* sp., *Bos taurus* LINNÉ.

VII. réteg: *Homo sapiens* LINNÉ, ? *Canis lupus* LINNÉ, *Felis* sp., *Sus scrofa* LINNÉ, *Cervus elaphus* LINNÉ.

A barlang alsó szintjéből: *Erinaceus europaeus* LINNÉ, *Cricetus cricetus* (LINNÉ), *Ursus* sp., *Felis* sp.

A fauna általános holocén jellege mellett az üledék korkérdésében nem nyújt közelebbi felvilágosítást.

M a g a s h e g y . I I . s z . k ö f ü l k e

A próbaásatásból a következő fajok maradványa került elő: *Lepus europaeus* PALLAS, *Canis* sp., *Vulpes vulpes* (LINNÉ), *Rangifer «tarandus»* (LINNÉ).

A recens faunaelemek között talált rénszarvas-maradványból következtetve a barlang üledékében pleisztocén réteggel is kell számolnunk.

E) Bakonyoszlop

Ördögárok, Kis-barlang

A próbagödör felső, holocén rétege *Avis indet.*, *Citellus citellus* (LINNÉ), *Arvicola scherman* (SHAW), *Lepus europaeus* PALLAS, *Vulpes vulpes* (LINNÉ), *Sus scrofa* LINNÉ fajokat szolgáltatta.

Az alatta települt löszös sárga agyagból a kultúrrétegből egy *Ursus spelaeus* ROSENMÜLLER metapodiuma került elő.

F) Csesznek

Kővölgy, Jobboldali barlang

A felső holocén rétegből *Gallus domesticus* (LINNÉ), *Cricetus cricetus* (LINNÉ), *Lepus europaeus* PALLAS, *Canis lupus* LINNÉ, *Vulpes vulpes* (LINNÉ), *Ursus arctos* LINNÉ, *Putorius putorius* (LINNÉ), *Meles meles* (LINNÉ), *Felis catus* LINNÉ, *Sus scrofa* LINNÉ, *Bos* sp. maradványai voltak meghatározhatók.

Alatta barna, homokos agyagban, tűzhelynyomok mellett *Bufo* sp., *Rana* sp. és *Muridae* indet. néhány maradványa feküdt.

A barlang melletti két sziklaeresz közül a felsőben *Vulpes vulpes* (LINNÉ), *Sus scrofa* LINNÉ, *Bison* sp. vagy *Bos primigenius* BOJANUS; az alsóban *Cervus elaphus* LINNÉ maradványai voltak.

* * *

A bakonyi barlangok ásatásának eddigi előzetes eredményei a holocén üledékek alatt a Szárazgerence (Pörgölhegyi) barlang esetében kétségtelenül würm I. szakaszú faunát adtak; ezzel a többi lelőhely (egyelőre igen gyér) faunisztikai eredményei nem állnak ellentétben, ha ezekre nézve nem is bizonyítók.

A további ásatások eredményei lesznek hivatva eldönteni, hogy a bakonyi barlangok pleisztocén üledékkitöltésében a würm I.-en kívül más szintek is részt vesznek-e.

IRODALOM

1. DÉGERBÖL, M.: Danmarks Pattedyr i fortiden. — I. 1936. Koppenhága.
2. GAÁL, I.: Der erste mitteldiluviale Menschenknochen aus Siebenbürgen. Die palaeontologischen und archaeologischen Ergebnisse der in Oháabaponor ausgeführten Höhlenforschungen. — Publicațiile Muzeului Jud. Hunedoara 3—4. 1928. Déva.
3. GAÁL I.: Diluviális emlős-maradványok Bajót eddig ismeretlen barlangjából. — Ann. Mus. Nat. Hung. 26. 1929. Budapest.
4. GAÁL I.: Újabb ember- és emlőscsontleletek Erdély moustérijéből. — Közl. az Erd. Nemz. Múz. Érem- és régiségtárából. 3. 1943. Kolozsvár.
5. HELBING, H.: Zur Feststellung der maximalen Grösse von *Felis silvestris* Briss. — Ecl. Geol. Helv. 28. No. 2. 1935. Basel.
6. JÁNOSSY D.: A Lambrecht Kálmán-barlang faunája. — Arch. Hung. 1953/1.

7. KORMOS, T.: Die paläolithische Ansiedlung bei Tata. — Mitt. aus dem Jb. d. kgl. ung. Geol. Reichsanst. 20. 1. füz. 1912, Budapest.
8. KORMOS T.: A süttöi forrasmészkökomplexus faunája. — Állattani Közl. 22. 1926. Budapest.
9. KRETZOI M.: Befejező jelentés a Csákvári-barlang őslénytani feltárásáról. — M. Á. Földt. Int. Évi Jel. 1952. évről. 1954. Budapest.
10. MOTTI M.: A lerakódások állatvilága. A cserépfalui Mussolini-barlang (Subalyuk). — Geol. Hung. Ser. Pal. Fasc. 14. 1938. Budapest.
11. MOTTI M.: Az interglaciálisok és interstadiálisok a magyarországi emlősfaua tükrében. — Földt. Int. Évk. 35. 1941. Budapest.
12. VÉRTES L.: Upponyi ásátások. — Földt. Közl. 80. 1950. Budapest.

RÉSULTATS PALÉONTOLOGIQUES DES EXCAVATIONS DANS LES CAVERNES DU BAKONY EN 1950—1953

Par S. VARRÓK

Au cours des excavations exécutées en 1950—1953 dans les cavernes du Bakony, on a trouvé des faunes quaternaires en sept cavernes, notamment Pörgölhegy, Tönkölös, Odvaskő, Ördöglik et Magashegy de Dudar, Ördögárok de Bakonyoszlop, Kővölgy de Csesznek. Parmi celles-là, c'est la caverne de Pörgölhegy qui est la plus importante divisée en quatre couches, où la riche faune pléistocène, s'est avérée caractéristiquement würmienne I. ancienne. L'occurrence d'*Asinus hydruntinus* est particulièrement importante dans cette faune.

En connexion avec la publication de la liste de la faune de Pörgölhegy, l'auteur compare les faunes de Vertébrés du Würm I. du Bassin Carpathique dans un tableau synoptique (Süttö, Krapina, Varbó, Csákvár, Uppony, Subalyuk, Ponorohába, Tata).

Selon les données qui sont à notre disposition et en vertu des faunes, il nous semble que les sédiments pléistocènes des cavernes du Bakony soient généralement würmiennes I. Mais pour résoudre ce problème, il faut encore continuer les recueils.

ПАЛЕОНТОЛОГИЧЕСКИЕ РЕЗУЛЬТАТЫ РАСКОПОК, ПРОВЕДЕННЫХ В ПЕЩЕРАХ ГОР БАКОНЬ В 1950—1953 ГГ.

Шаролта Варрок

В течение раскопок, проведенных в пещерах гор Баконь в 1950—1953 гг., четвертичная фауна была получена из 7 пещер (Пёргёлхедь, Тёнкёлёш, Одвашкё, дударский Эрдёглик и Магашхедь, ров Эрдёгарок у с. Баконьослоп, долина Кёвёлдь у с. Чеснек). Из них самое важное значение имеет пещера горы Пёргёлхедь, богатая плейстоценовая фауна которой, расчлененная на четыре слоя, подтверждает характеристическое